

օրինակ առնելով՝ կենդանւոյն պատմութեանը կէսը կը յօրինէ:

Սակայն խաբուելու չէ այդ սիրուն կտուցքին բուն արժէքին վրայ: Որչափ և իր պաշտօնը լաւագոյն կերպով կատարելու համար զանազան կերպերով փոփոխութիւններ կրէ՝ միշտ ծաւրման ծառայելու ըստ բաւականի անպատշաճ գործի է. զի լաւագոյն ըսելու համար, կը կոտորէ, կը կտրէ ու կը պատտօտէ յիշաւի, այլ ամենեւին չի ծամեր: Անոր համար ալ թուշունին պատառը շատ հեռի է այն պատրաստութեան կատարելութիւնը կրելու՝ ինչ որ մերինը կը կրէ: Անմիջապէս որ բերանը կը մտնէ կը կլլուի, որով և լորձնային գեղձերն որ դեռ ևս լեզուին տակը կը գտնուին, միայն սովորութեան համար հոն կը գտնուին: Անոնց տուած քիչ լորձը, թանձր ու կաշուն է, և ամենեւին նմանութիւն չունի այն լորձին հետ՝ զոր լեզուն ջրային խիւսը շինելու համար՝ բերնին ամեն անկիւնները պտրտելով կը ժողովէ: Հարկ է նաև ըսել թէ թուշնոյ լեզուն մեծ խոչընդոտն է այդ գործին: Հաւու մը կտուցը բանալ տուր. կը տեսնես ինչպէս վատթարացեալ դռնապան մ'ունի: Տեսակ մը չոր ու կարծր թել է. ծայրը ցցուած փուշեր ունենալով, և որչափ անյարմար է ճաշակառութեան՝ նոյնչափ անկարող է բերնին մէջ աւել զարնելու: Անոր համար ալ հաւը ժամանակ չի կորսնցնիր իրեն ձգուած կերակրին համն առնելու: Կը կտցէ, կը կլլէ, և ետէ ետէ նոյն գործը կը շարունակէ, առանց ուրիշ հաճոյքի մը երևոյթ տալու՝ բայց եթէ իր շատակերութեան յագեցումը: Գիշատիչ թռչունը յիշաւի աւելի պատշաճ լեզու մը ունին որ ինչուան որոշեալ կէտ մը ճաշակ առնելու կարող է. թութակն իսկ, որ ճաշակառու մէկ մըն է և փիլիսոփայաբար կտցածը կը ծամէ, պզտի գեղեցիկ լեզու մը ունի, թանձր ու մոտոճ ճամբիտ դռնապան մը՝ որով կրնայ ըստ արժանւոյն իր կերածը յարգելու: Սակայն մէկ քանի թուշունը որ միջատներով կը սնանին, քան զհաւն իսկ աւելի

չոր ու կարծր լեզու ունին: Մասնաւորապէս ծառկոտիւնը այս սեռի թուշնոյ լեզուին օրինակ է, և քան զմիւսներունը աւելի կ'աժէ վրան խօսք ընել: Երկայն գնդասեղ մը երևակայէ որ երկըթէ ծայրով մը և կարթի ճանկերով վերջանայ: Ճարտար մեքենականութեան մը միջոցաւ թուշունը իր այս լեզուն փայլակի երազութեամբ կրնայ իր կտուցէն շատ հեռու, միջատներու վրայ արձրկել, գորոնք որսալով կ'ապրի: Մայրովը զանոնք կը խոցէ և ճանկերովը իրեն կը քաշէ, առանց կտուցքին կարօտութիւն մ'ունենալու: Քեզի ըսի վերն որ այս կտուցը ծառոց բունը կը ծակէ, սակայն մեծ որսորդութեց հարիչ մարդոց պէս կը գործէ, որոնք թուփերը կը զարնեն որսականը դուրս հանելու համար: Կտուցը զմիջատները կը ցրուէ՝ անոնց ապաստանարանը կործանելով. սակայն բուն որսորդը լեզուն է: Այսպէս ուրեմն այս դռնապանին ունայն են անուշահամ բաներն: Վասն զի ինչ համ կրնայ ըմբռնել կարթ մը:

Կը շարունակուի:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆՔ

Պէդիսարաքիւնը, որ է անկարգ կեանքը կամ գողութեան ու սպանութեան միտումը, նոյն իսկ մեր օրերով ծաղկած վիճակի մէջ է՝ ի Մաճառըստան: Իրաւ է որ հետզհետէ կը նուաղի. բայց դժուարաւ ջնջուի պիտի, որովհետեւ մաճառ գեղջկաց մէջ արմատացած սովորութիւն մը եղած է, աղքատ եղեր են կամ հարուստ: Կան ընչաւէտ կալուածատեարք որ ցորեկը իրենց ընչից հողոցը կը զբաղին, և ապա երբ գիշերը կը հասնի, ձի կը հեծնան, կամ թէ ընկերութեամբ կառք կը մըտնեն, և հրացաններն ուսերնին անցուցած արշաւելու կ'երթան, կամ թէ ըսենք յափշտակութիւն մը ընելու կը զիմեն:

Այս բերտ սովորողութքն ու վայրագութեան պատճառը դպրատանց սակաւութիւնն է. և դպրատանց սակաւութեան պատճառն ալ նմանապէս երկրին բնութեան կերպարանքն է: Բնութիւնը 'ի Ստորին Մաճառատան տեսարանաց գեղեցկութիւն չունի. անհատնում դաշտավայրք են, տեղ տեղ ծառաստաններով ընդհատեալ, որոնց մէջէն մերթ ընդ մերթ եկեղեցւոյ մը զանգակատունը կը տեսնուի, որ կարծես թէ չըջապատ հրայրեաց օգուն մէջէն կը դողդողայ:

Ճանապարհորդ մը որ ճամբան կը մտնորի, այն միակերպութենէն, միայնութենէն ու լռութենէն պաշարեալ կը վհատի: Տուները մէկմէկէ շատ հեռու են, և շատ անգամ ալ ժամէ մը աւելի քալելու է տուն մը գտնելու համար: Այս հեռաւորութեանց պատճառաւ զըժուարին է տղայոց ձմեռ ատեն դպրատունները յաճախելը, որ գեղացւոց համար ուսման եղանակն է: Ասոր հակառակ ալ արուարձանաց և քաղաքաց ժողովուրդը բազմութիւն է, 17,000—70,000 հոգւոյ կը զանազանի. այլ այն տեղուանք ալ հազիւ թէ մէկ կամ երկու դպրոց կայ ուր ուսման հասակի տղայք կրնան կրթութեան երթալ. բայց շատ անգամ ալ ճամբաներուն տղմին պատճառաւ, ուր մարդ ծնկով չափ կը խրի, կ'արգելուին տղայք զը-

պրոց երթալու: Հապա վարժապետք... Մաճառատանի նախակրթական դաստիարակութեանը նկատմամբ 1870ին եղած պաշտօնական քննութենէ մը կը տեսնուի որ Զեմլինի վիճակին մէջ տասնութը ուսուցանող կրթիչք կան որ դրել չեն դիտեր: Նոյն պաշտօնական վկայագրէն կը հետեի որ Մաճառատանի ու Դրանսիւվանիոյ 14,903 վիճակաց մէջէն, 1712ը դպրոց չունին, և թէ ըսկը երկրին 2,284,741 տղայոց մէջէն որ դպրոցը յաճախելու հասակի մէջ են, միայն 1,152,115 աշակերտեալ են:

ՍՊԱՆԻՈՅ Նարրնչի վաճառակաւ նոշքիւնը: — Հանդերձ խռովայոյզ վիճակովը, Սպանիոյ նարընջի վաճառականութիւնը շատ ծաղկած վիճակի մէջ կը գտնուի. ինչպէս որ այս հետագայ հաշուէն կը տեսնուի:

Այս տարւոյն Ապրիլ, Մայիս ու Յունիս ամիսներուն մէջ Մարսիլիոյ նաւահանգիստը մտած 3,218,911 հազարադրամ նարնջից մէջէն, Սպանիան 2,080,496 հազարադրամ զրկած էր. մինչդեռ Ալճերի, Իտալիա և ուրիշ աշխարհք որ նոյն բերքն ունին, միայն 1,138,415 հազարադրամ զրկած են: Անցած տարի նոյն ամիսներուն մէջ Մարսիլիա եկած թթուահամ պտղոց դումարը, միայն 2,500,000 հազարադրամ հասած էր:

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ